

Αυτίου no 1 id M. Χαλκιοπούλου

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΘΕΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Εισηγήτρια – Επόπτρια: Μαίρη Βλάχου-Χαλκιοπούλου

Σπουδάστρια: Περπατουλάκη Ελένη

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΚΙΝΗΜΑΤΑ	1
ΧΡΟΝΙΑΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1. Ο ρόλος του μαθητή στην εκπαίδευση δια μέσου της βιβλιοθήκης ως προς την επιτυχία και την ενθουσίαση	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Μέρος 1	
1.1. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που μου συμπαραστάθηκαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου, την καθηγήτρια Μαίρη Βλάχου- Χαλκιοπούλου που μου ανέθεσε ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα και με την πολύτιμη βοήθειά της την ολοκλήρωσα επιτυχώς, καθώς επίσης και τον Αποστολάκη Δημήτριο διευθυντή της αγροτικής φυλακής Κασσάνδρας.	
1.2. Υπήρξε η δυνατότητα των βιβλιοθηκών να φιλοξενούν	11
Μέρος 3	
3.1. Προσέλατο Γραμμάτισμα για την καλλιέργεια	13
Μέρος 4	
ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΕΣ	
4.1. Υπόθεση	13
4.2. Ανάπτυξη της υπόθεσης	14
4.3. Επίλυση της υπόθεσης και συλλογή	14
4.4. Το τέλος των συλλογιστών	15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....1

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ.....4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου δια μέσου της βιβλιοθήκης,
ως φορέα πολιτισμού και εμπύχωσης.....7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Μέρος 1

- 1.1 Φιλοσοφία και στόχοι.....10
1.2 Γενικές διαπιστώσεις.....10
1.3 Σκοπός και προοπτικές.....11

Μέρος 2

- 2.1 Οδηγίες.....11
2.2 Ύπαρξη και σκοπός των βιβλιοθηκών σε φυλακές.....11

Μέρος 3

- 3.1 Προσωπικό-Προσόντα και
μισθοί.....13

Μέρος 4

ΣΥΛΛΟΓΕΣ

- 4.1 Υλικό.....13
4.2 Ανάπτυξη συλλογής.....14
4.3 Κατηγορίες υλικού των συλλογών.....14
4.4 Το υλικό των συλλογών.....15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μέρος 1

- 1.1 Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων στο Βόλο.....16
- 1.2 Τρόπος παρέμβασης.....16
- 1.3 Βασικό σκεπτικό.....17
- 1.4 Αποτέλεσμα.....19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μέρος 1

- 1. Πιλοτική βιβλιοθήκη στο κατάστημα κράτησης νέων στον Αυλώνα.....20

Μέρος 2

- 2. ΟΝΗΣΙΜΟΣ. Σύλλογος συμπαράστασης κρατουμένων.....22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

- 1. Παρουσίαση και αξιολόγηση της βιβλιοθήκης στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής.....23
- 2. Ερωτηματολόγιο.....29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ξένη Βιβλιογραφική επισκόπηση

- 1. Πρόγραμμα βιβλίων για τις γυναικείες φυλακές.....34
- 2. Πρόγραμμα βιβλιοθήκης φυλακών.....36

3. Λογοτεχνικό πρόγραμμα φυλακών.....	37
4. Βιβλιοθήκες στις φυλακές.....	39
5. Φιλανθρωπικός σύλλογος δωρεάς βιβλίων στις φυλακές.....	40
6. Ομοσπονδιακό γραφείο βιβλιοθήκης φυλακών.....	41
7. Βιβλιοθηκονόμοι και βιβλιοθήκες στις φυλακές.....	42

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	45
--------------------------	-----------

ΠΡΟΤΑΣΗ-ΣΧΕΔΙΟ.....	47
----------------------------	-----------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ.....	49
-----------------------------------	-----------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	51
----------------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	52
--------------------------	-----------

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η πτυχιακή εργασία δεδομένου ότι αποτελεί μια επιστημονική εργασία, καθίσταται ένα σημαντικό κομμάτι της σπουδαστικής μας διαδρομής. Η εκπόνησή της, λοιπόν, απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια από μέρους του σπουδαστή με χαρακτηριστικά τον προγραμματισμό, την οργάνωση και την μεθοδικότητα προκειμένου όλα τα στοιχεία και οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν μετά από πολύ κόπο να αποδώσουν έργο. Βρισκόμενη κι εγώ στο τελευταίο εξάμηνο αλλά και στο τελευταίο στάδιο των σπουδών μου ανέλαβα να διεκπεραιώσω την πτυχιακή μου εργασία με θέμα «Βιβλιοθήκες στις φυλακές».

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια να προβάλουμε όσο το δυνατόν πιστότερα την κατάσταση που επικρατεί στις βιβλιοθήκες των ελληνικών φυλακών, κατά πόσο είναι ενημερωμένες, τον τρόπο που λειτουργούν, το υλικό τους καθώς και τις ελλείψεις, αν υπάρχουν, και ποιες είναι αυτές. Στόχος είναι να αποτελέσει ένα οδηγό για την δημιουργία βιβλιοθηκών στις φυλακές και να αφυπνίσει τους αρμόδιους προς τούτο.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ομολογώ ότι με ενθουσίασε. Ήταν μια πρόκληση να γνωρίσω από κοντά τον χώρο μιας φυλακής και ειδικότερα μια βιβλιοθήκη στη φυλακή. Θεώρησα ότι μέσα από αυτή την έρευνα όχι μόνο θα εισέπραττα σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας των βιβλιοθηκών αλλά παράλληλα θα υπήρχε μια νότα ψυχαγωγίας και διασκέδασης για κάτι διαφορετικό, για κάτι απρόσιτο και άγνωστο. Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την Μαίρη Χαλκιοπούλου η οποία μου παραχώρησε το συγκεκριμένο θέμα. Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε 6 κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου ως φορέα πολιτισμού και εμπύχωσης και όχι ενός υπαλλήλου που περιορίζεται στις βιβλιοθηκονομικές εργασίες. Γίνεται μια προσπάθεια να αποδείξουμε ότι ο

βιβλιοθηκονόμος πέρα από τις εργασίες που έχει να διεκπεραιώσει σε μια βιβλιοθήκη, αυθόρμητα μπορεί να αναλάβει και άλλους ρόλους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται διάφορες γενικές διαπιστώσεις που αφορούν τα δικαιώματα που έχουν οι φυλακισμένοι στην ανάγνωση και ο τρόπος που πρέπει να οργανωθεί η βιβλιοθήκη για να εξυπηρετεί τους κρατούμενους. Ένα μικρό μέρος επίσης αναφέρετε στους μισθούς και στα προσόντα που πρέπει να έχει ένας καλός βιβλιοθηκονόμος.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων στο Βόλο. Ποιοι συνεργάστηκαν για την υλοποίηση του προγράμματος, με ποιο τρόπο και τα αποτελέσματα.

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο με την παρουσίαση ενός συλλόγου συμπαράστασης κρατουμένων (ΟΝΗΣΙΜΟΣ) το οποίο βοηθά στη δημιουργία καινούριων βιβλιοθηκών στις ελληνικές φυλακές. Επίσης, ύστερα από έρευνα στο διαδύκτιο γίνεται μια μικρή αναφορά σε μια προσπάθεια δημιουργίας πιλοτικής βιβλιοθήκης στο κατάστημα κράτησης ανηλίκων στον Αυλώνα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο μετά από προσωπική επαφή και με την βοήθεια ερωτηματολογίου, παρουσιάζεται όσο το δυνατόν πιο πιστά η βιβλιοθήκη της φυλακής στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής με την βοήθεια φωτογραφικού υλικού.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο και μετά από μεγάλη προσπάθεια εντοπισμού των στοιχείων στο διαδίκτυο παρουσιάζονται φιλανθρωπικοί σύλλογοι με δωρεές βιβλίων στις φυλακές και λογοτεχνικά προγράμματα φυλακών που υπάρχουν σε διάφορες πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Ακολουθούν κάποια συμπεράσματα και η βιβλιογραφία.

Η συλλογή των στοιχείων του συγκεκριμένου θέματος ήταν ιδιαίτερα δύσκολη (τουλάχιστον για την κατάσταση που επικρατεί στις βιβλιοθήκες των ελληνικών φυλακών) διότι η ελληνική βιβλιογραφία είναι περιορισμένη. Θεώρησα λοιπόν αρκετά ενδιαφέρον να αναφέρω λίγα πράγματα για βιβλιοθήκες άλλων χωρών και αυτό γιατί οι πληροφορίες που είχα στη

διάθεσή μου (μέσω διαδικτύου) ήταν αρκετές και άξιζε να τις προσθέσω για να κατανοήσουμε την διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στις ελληνικές και ξένες βιβλιοθήκες φυλακών. Διαφορά όχι μόνο στο τρόπο που είναι οργανωμένες αλλά ειδικότερα στην ευαισθησία που δείχνουν διάφορες φιλανθρωπικές οργανώσεις να βοηθήσουν τους κρατούμενους με υλικά και όχι μόνο αγαθά, φαινόμενο που δυσκολεύτηκα να εντοπίσω στην ελληνική βιβλιογραφία.

Η μετάφραση και προσαρμογή των ξενόγλωσσων άρθρων σε ελληνικούς όρους πραγματοποιήθηκε με προσοχή ώστε να μεταφερθεί πιστά το περιεχόμενό του και να αποφευχθεί η οποιαδήποτε αλλοίωση του νοήματος

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2002

- Ημερήσια έκδοση της εφημερίδας του φυλακισμένου, "Ημερησιακή", 16
- Αποστολή των ιστορικών σε κάθε μια από αυτές εφημερίδες από τον αρμόδιο της εκδόσεώς μου.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2002

- Εκδόθηκε η έκδοση της "Καθημερινής" φιλανθρωπική παρτίδα με την οποία ασχολήθηκα
- Κατασκευή ιστοσελίδας

ΜΑΡΤΙΟΥ ΔΙΕΥΛΟΓΗΣ ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

- Αποστολή βιβλίων και άρθρων σε κρατικά φυλακισμένους με βιβλιοθήκες φυλακών
- Αποστολή από διαδικτυακά βιβλιοθήκες φυλακών στο εξωτερικό
- Τροποποίηση διαδικτύου στον διαδικτυακό χώρο της Ελλάδας

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Η υλοποίηση της παρούσας εργασίας κάθε άλλο παρά εύκολη υπόθεση ήταν. Ο λόγος της αργοπορίας μου για την ολοκλήρωσή της ήταν οι περιορισμοί και οι δυσκολίες που αντιμετώπισα στην προσπάθειά μου να επισκεφτώ ορισμένες φυλακές για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα. Ευελπιστούσα να βρεθώ κοντά στους χώρους τριών φυλακών (αγροτική Κομοτηνής, Χαλκιδικής και Δικαστική Θεσσαλονίκης), αλλά δυστυχώς έγινα δεκτή μόνο σε μία, αυτή της αγροτικής φυλακής στη Χαλκιδική όπου και η εμπειρία μου ήταν μοναδική.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2002

- Τηλεφωνική επικοινωνία με τις φυλακές Χαλκιδικής, Κομοτηνής, Θεσσαλονίκης.
- Αποστολή επιστολών σε κάθε μια από αυτές αναφέροντας τους λόγους της επίσκεψής μου.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2002

- Επίσκεψη της φυλακής στη Χαλκιδική και προσωπική επαφή με το χώρο της βιβλιοθήκης
- Αναμονή των υπολοίπων.

ΜΑΡΤΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΙΟΣ 2002

- Αναζήτηση βιβλίων και άρθρων σε περιοδικά σχετικά με βιβλιοθήκες στις φυλακές
- Αναζήτηση στο διαδίκτυο για βιβλιοθήκες φυλακών στο εξωτερικό.
- Έρευνα μέσω διαδικτύου στους εκδοτικούς οίκους της Ελλάδας.

- Έρευνα σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία στην Καβάλα, Ξάνθη, Θεσσαλονίκη.
- Επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του δικηγορικού συλλόγου Καβάλας.

ΙΟΥΝΙΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002

- Επίσκεψη Αστυνομικού Κέντρου Χρυσούπολης.
- Δεύτερη τηλεφωνική επικοινωνία με τις φυλακές Θεσσαλονίκης, Κομοτηνής.
- Τηλεφωνική επικοινωνία με την φυλακή ανηλίκων Βόλου.
- Εντοπισμός και καταγραφή του κυριότερου υλικού.
- Δακτυλογράφηση και εκτύπωση.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002

- Αποστολή ερωτηματολογίων στις φυλακές Κομοτηνής, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων και Βόλου.
- Πρώτη επαφή με την εισηγήτρια-επόπτρια Μαίρη Χαλκιοπούλου.
- Διορθώσεις
- Τελική εκτύπωση.

REGINALD I

Επιμέλεια: Γραφείο Εκδόσεων για μέλη της Βιβλιοθήκης

PRISONERS

There are good people.
 There are bad people.
 They are, however,
 The same people.

αποκρίση με ανικανή μετα από πρότασεις, στις οποίες ο καθένας θα έπαινε ατομική ή συλλογική διάθεση, ανάλογα με τις δυνατότητες και τα χαρακτηριστικά της καταγωγής του.

Αλλά τις συνθήκες, ενόψει της προσέλευσης (αποφραγμένης) μεταγενέστερα ατομικές ή ομαδικές κ.α.) περιπτώσεις με ανικανότητα στο πνευματικό και κοινωνικό επίπεδο των κρατούμενων. Αυτή η ανικανότητα είναι μια ανίκη κατάσταση για την αναμετάθεση των κοινωνικών λειτουργιών και απαιτείται των κρατούμενων, που μπορεί να αντιστοιχούν στην αλλαγή στάσης και

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου δια μέσου της βιβλιοθήκης, ως φορέα πολιτισμού και εμπύχωσης.

Η παρουσία μιας βιβλιοθήκης στο χώρο της φυλακής καλύπτει ανάγκες όχι μόνο ψυχαγωγίας, διεξόδου στην μοναξιά και στην απραξία της φυλακής αλλά διαθέτει και ένα σύνολο προτάσεων. Προτάσεις που θα φέρουν σε επαφή τους κρατούμενους με την κουλτούρα, τον πολιτισμό και τις αξίες της κοινωνίας. Ο βασικός της στόχος είναι να βοηθήσει τους κρατούμενους να αποκτήσουν εικόνες και πληροφορίες για τη δομή της κοινωνίας και τους θεσμούς της, δίνοντάς τους εφόδια για να διεκδικήσουν μια καινούρια θέση στην κοινωνία.

Η πρώτη υπηρεσία που προσφέρει μια βιβλιοθήκη στη φυλακή είναι η ύπαρξη ενός χώρου συνάντησης όπου θα συγκεντρώνονται όσοι αισθάνονται την ανάγκη επικοινωνίας έξω από τους θεσμούς του καταστήματος. Γι αυτό και κύρια επιδίωξη είναι ο χώρος της βιβλιοθήκης να μην παραμείνει περιορισμένος στα πλαίσια αίθουσας γεμάτης ράφια, βιβλία και σκόνη, αλλά να αποκτήσει μια δυναμική μέσα από προτάσεις, στις οποίες ο καθένας θα βρει μια προσωπική ή συλλογική διεξοδο, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τα γνωρίσματα της καταγωγής του.

Λόγω της συνεχούς εναλλαγής προσώπων (αποφυλακίσεις, μεταγωγές ατομικές ή ομαδικές κ.α.) παρατηρείται μια ανομοιομορφία στο πνευματικό και κοινωνικό επίπεδο του συνόλου των κρατουμένων. Αυτή η ανομοιομορφία απαιτεί μια συνεχή ετοιμότητα για την αντιμετώπιση των καινούργιων αναγκών και απαιτήσεων των κρατουμένων, που μπορεί να οδηγήσουν ακόμη και στην αλλαγή στάσης και

πολιτικής της βιβλιοθήκης. Αλλαγή που όμως δεν πρέπει να γίνει βιαστικά παραβιάζοντας της βασικές αρχές λειτουργίας της βιβλιοθήκης. Απαιτείται δηλαδή μια γενικότερη ευελιξία στην αντιμετώπιση των αναγκών των κρατουμένων και είναι ένα από τα στοιχεία που θα καθορίσει την αποδοχή της από το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Η συνεχή ενημέρωση και οι καινούργιοι τρόποι προσέλευσης και επικοινωνίας με τους κρατούμενους, καθώς και η ανταπόκριση στις απαιτήσεις και αιτήματά τους, θα καθορίσει το ποσοστό συμμετοχής τους και την επιτυχία της προσπάθειας που γίνεται από την πλευρά των υπευθύνων της βιβλιοθήκης.

Ο εμπλουτισμός της συλλογής πρέπει να είναι συνεχής, καλύπτοντας όλο και ευρύτερα πεδία γνώσεων αποφεύγοντας την εξειδίκευση. Δεν πρέπει να αποκλειστεί η επαφή με καμία ιδέα που θα μπορούσε να εκφραστεί στη κοινωνία. Σημαντική είναι η προσωπική επαφή του βιβλιοθηκονόμου με τον κάθε κρατούμενο για να προσδιοριστεί το υλικό που ενδιαφέρει και προσελκύει τον καθένα.

Ο εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης με το ανάλογο υλικό αλλά και ο εξοπλισμός κρίνονται απαραίτητα για τη σωστή εκτέλεση του ρόλου της. Η συνεχής και σωστή ενημέρωση σε θέματα που αφορούν τον κινηματογράφο, τη μουσική, νέες τεχνολογίες και προοπτικές, καθώς και η παρακολούθηση των εξελίξεων στα πλαίσια της κοινωνίας, που πολλές φορές ακολουθούν ραγδαίους ρυθμούς, είναι το στοιχείο που θα βοηθήσει στην γρήγορη και ομαλή εξοικείωση των κρατουμένων με την νέα κοινωνική πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που καλούνται να αντιμετωπίσουν μετά από μεγάλα διαστήματα εγκλεισμού και αποκλεισμού.

Το βιβλίο και η ανάγνωση μπορεί να αποτελέσει διέξοδο επικοινωνίας και δημιουργικής απασχόλησης μέσα στις δύσκολες συνθήκες του εγκλεισμού, να προσφέρει τη δυνατότητα καλλιέργειας, να δημιουργήσει κίνητρα διαλόγου. Ο βιβλιοθηκονόμος λοιπόν είναι αυτός που προσφέρει την

ψυχολογική στήριξη που επιζητούν οι κρατούμενοι και το ερέθισμα για ανάγνωση. Η υπηρεσία του βιβλιοθηκονόμου συμπερασματικά κάθε άλλο παρά εύκολη είναι μέσα στο χώρο της φυλακής.

Η παρέμβαση όμως σε ένα χώρο όπως η φυλακή δεν είναι μια διαδικασία που μπορεί να επιτευχθεί από έναν και μόνο οργανισμό όπως η βιβλιοθήκη, ούτε ο βιβλιοθηκονόμος - εμψυχωτής διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις των κρατουμένων. Οι επαφές και συνεργασίες με πολιτιστικούς φορείς και ενώσεις που δραστηριοποιούνται σε ανάλογους χώρους είναι όχι μόνο επιθυμητή αλλά και απαραίτητη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Μέρος 1

1.1 ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Αυτά που διαβάσει ο φυλακισμένος εξαρτώνται πάρα πολύ από αυτά που του προσφέρονται. Όσο καλύτερη είναι η ποιότητα των βιβλίων τόσο καλύτερη είναι η ποιότητα του διαβάσματος. Επομένως λογικό είναι να υπάρχει πλούσια βιβλιοθήκη μέσα στις φυλακές όσο και εκτός φυλακής. Το παρακάτω κείμενο αποτελεί μια έκθεση που περιγράφει τη φιλοσοφία και τους στόχους μιας υπηρεσίας βιβλιοθήκης για φυλακές.

1.2 Γενικές διαπιστώσεις

- Οι φυλακισμένοι, όπως και οι άλλοι πολίτες, δικαιούνται να έχουν πρόσβαση στην ενημέρωση και επομένως στις βιβλιοθήκες. Δικαιούνται να έχουν πρόσβαση σε αναγνωστικό υλικό όπως επίσης δικαιούνται να μετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες και να παρακολουθούν μαθήματα για να βελτιώσουν τη μόρφωσή τους.
- Η βιβλιοθήκη πρέπει να βρίσκεται μέσα στα ιδρύματα αφού είναι πρακτικά αδύνατο για τους φυλακισμένους να επισκέπτονται βιβλιοθήκες εκτός φυλακής.
- Οι βιβλιοθήκες σε φυλακή κατέχουν τη μοναδική θέση, (μετά την τηλεόραση) της μόνης πηγής ενημέρωσης και επομένως, έχουν την ευθύνη να συλλέγουν και να παρέχουν πληροφορίες στους χρήστες τους.
- Η βιβλιοθήκη μέσα στο περιβάλλον της φυλακής ενθαρρύνει ένα κλίμα πνευματικής ελευθερίας, περιέργειας, ευθύνης, δημιουργικής έρευνας και προετοιμάζει την επιτυχή επανένταξη των φυλακισμένων στην κοινωνία.

- Το βιβλιοθηκονομικό σύστημα της βιβλιοθήκης της φυλακής πρέπει να ταυτίζεται ή τουλάχιστον να προσεγγίζει πολύ με αυτό που χρησιμοποιείται στις λαϊκές βιβλιοθήκες κάθε χώρας.

1.3 Σκοπός και προοπτικές

Οι οδηγίες που ακολουθούν σκοπό έχουν να ενημερώσουν τους βιβλιοθηκονόμους και τους διοικητικούς υπαλλήλους για τις ανάγκες των φυλακισμένων όσον αφορά στη βιβλιοθήκη. Επιπλέον, αυτό το κείμενο μπορεί να θεωρηθεί οδηγός για την ανάπτυξη εθνικών οδηγιών για υπηρεσίες βιβλιοθήκης σε φυλακισμένους, καθώς μπορεί να τροποποιηθεί εύκολα προκειμένου να αντιμετωπίσει τοπικές ανάγκες.

Μέρος 2

2.1 ΟΔΗΓΙΕΣ

Σε αυτές τις οδηγίες η λέξη <<φυλακή>> ή <<φυλακισμένος>> χρησιμοποιούνται ως όρος για τα σωφρονιστικά ιδρύματα γενικά π.χ φυλακές, κέντρα υποδίκων, κρατητήρια και φυλακές ανηλίκων, δηλαδή όλα εκείνα τα ιδρύματα που διέπονται από το καθεστώς των φυλακών.

2.2 Ύπαρξη και σκοπός των βιβλιοθηκών σε φυλακές

- Κάθε φυλακή ή παρόμοιο ίδρυμα με μέσο πληθυσμό 25 ή περισσότερων ατόμων θα έχει τη δική του βιβλιοθήκη αποκλειστικά για χρήση των τροφίμων. Οι βιβλιοθήκες των φυλακών πρέπει να προσομοιάζουν με τις τοπικές λαϊκές βιβλιοθήκες και ταυτόχρονα να λαβαίνουν υπόψη τους τη φύση του πληθυσμού των φυλακών π.χ υλικό σε όλες εκείνες τις γλώσσες που εκπροσωπούνται από τον πληθυσμό του ιδρύματος. Οι φυλακισμένοι θα

ενημερώνονται τακτικά για τα νέα και τα τρέχοντα γεγονότα μέσω της πρόσβασης σε εφημερίδες, περιοδικά, ραδιόφωνο και τηλεόραση.

- Όλες οι κατηγορίες των φυλακισμένων θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη και στις υπηρεσίες της. Οι επισκέψεις στη βιβλιοθήκη θα πρέπει να έχουν διάρκεια ώστε να επιτρέπουν στους φυλακισμένους να επιλέγουν, να ξεφυλλίζουν και να ζητούν υλικό δίχως την πρόσθετη πίεση του περιορισμού του χρόνου.
- Η βιβλιοθήκη της φυλακής πρέπει να παρέχει στους φυλακισμένους την ευκαιρία να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν δεξιότητες. Η βιβλιοθήκη επομένως θα πρέπει να εξασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των φυλακισμένων για ενημέρωση καθώς και στις πολιτιστικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές τους ανάγκες.
- Η ανάπτυξη της βιβλιοθήκης και η εκπαίδευση των χρηστών, έχει μεγάλη σημασία για το περιβάλλον της φυλακής. Οι φυλακισμένοι έχουν ανάγκες για ενημέρωση από τη βιβλιοθήκη και ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου για την εκπλήρωση αυτών των αναγκών είναι επομένως αποφασιστικός. Φυλακισμένοι με προβλήματα αλφαριθμητισμού και αρίθμησης, μετανάστες κ.α, όλοι απαιτούν ιδιαίτερη καθοδήγηση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.
- Οι βιβλιοθήκες των φυλακών πρέπει να βοηθούν στην προετοιμασία των φυλακισμένων για την επιστροφή τους στην κοινωνία ενθαρρύνοντας τους να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση του ανάλογου υλικού που περιέχει η βιβλιοθήκη π.χ ενημέρωση για κατάρτιση απασχόλησης, καταλόγους για ανεύρεση στέγης κ.λ.π.

Μέρος 3

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

3.1 Προσόντα και μισθοί

Όλες οι βιβλιοθήκες των φυλακών, ανεξάρτητα μεγέθους, έχουν ανάγκη από προσωπικό με πλήρη επίγνωση των πραγματικών και μελλοντικών αναγκών των φυλακισμένων. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης πρέπει επομένως να εξασφαλίζει στο μέγιστο δυνατό βαθμό την τρέχουσα ενημέρωση για τις νέες εκδόσεις σε έντυπο και μη έντυπο υλικό, δίνοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να επιλέγουν από πηγές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Το κύριο μέλημα του προσωπικού της βιβλιοθήκης, είναι να διατηρεί μια καλά ισορροπημένη και κατάλληλα εφοδιασμένη συλλογή.

Προκειμένου να αναγνωριστεί η αξία και η υπευθυνότητα των βιβλιοθηκονόμων στην κοινωνία μιας φυλακής, είναι ουσιαστικό τα πρόσωπα αυτά να έχουν τα αναγκαία προσόντα για την άσκηση της βιβλιοθηκονομικής επιστήμης και την ικανότητα να εργάζονται αποτελεσματικά στο περιβάλλον της φυλακής. Οι μισθοί του προσωπικού θα πρέπει να είναι σε κλίμακες συγκρίσιμες με αυτές των εργαζομένων σε λαϊκές βιβλιοθήκες που έχουν παρόμοια προσόντα, καθήκοντα και ευθύνες.

Μέρος 4

ΣΥΛΛΟΓΕΣ

4.1 Υλικό

Η συλλογή πρέπει να περιέχει υλικό πληροφοριακό, αναγνώσματα ψυχαγωγικά, υλικό για μελέτη, προσωπική ανάπτυξη κ.λ.π για κάθε είδους αναγνώστες / χρήστες,

συμπεριλαμβανομένων των ενηλίκων, των μεταναστών και των ημιαλφάβητων.

4.2 Ανάπτυξη συλλογής

Η ανάπτυξη της συλλογής πρέπει να αντανακλά τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα μεμονωμένων ομάδων ή ατόμων μέσα στον πληθυσμό της φυλακής (π.χ άτομα νεαρής ηλικίας, ξένοι, άτομα ποικίλων επιπέδων αλφαριθμητισμού) και δεν θα πρέπει να μπαίνουν απαγορεύσεις στην επιλογή των αγορών παρά μόνο αυτές που ισχύουν στις δημόσιες βιβλιοθήκες ή αυτές που υπαγορεύονται για λόγους ασφαλείας.

4.3 Κατηγορίες υλικού των συλλογών

Περιλαμβάνονται:

- Γενικά πληροφοριακά εργαλεία
- Αναγνώσματα γενικού περιεχομένου στην εθνική γλώσσα
- Άφθονο μη λογοτεχνικό υλικό στη γλώσσα του καθενός
- Μυθιστορήματα και μη λογοτεχνικό υλικό σε ξένες γλώσσες
- Κόμικς
- Ποίηση
- Εύκολα αναγνώσματα
- Βιβλία με μεγάλα τυπογραφικά στοιχεία
- Μουσική (αν υπάρχει δυνατότητα)
- Πάζλ, επιτραπέζια παιχνίδια κ.α
- Χειροτεχνία, ζωγραφική (υλικό ενασχολήσεων)
- Περιοδικά (σε διάφορες γλώσσες)
- Εφημερίδες
- Βιβλία σχετικά με αγροτικές καλλιέργειες (Ανθοκομία, Αμπελουργία. Μελισσοκομία)
- Βιβλία για τον αθλητισμό (π.χ βόλεϊ, πινγκ-πονγκ)

- Κλασσικά ταξιδιωτικά (π.χ Μάρκο Πόλο)
- Βιβλία κατασκευών

4.4 Το υλικό των συλλογών

Πρέπει να υπάρχει ο ελάχιστος αριθμός των 20 τόμων ανά φυλακισμένο και ποτέ λιγότεροι από 2000 τόμοι στο κάθε ίδρυμα (ανεξαρτήτως μεγέθους του ιδρύματος) εξαιρώντας το πληροφοριακό υλικό, τα comics, τα παζλ, τα παιχνίδια κ.α. Αν υπάρχει ανάγκη για συλλογές σε περισσότερες από 8 διαφορετικές γλώσσες, ο ελάχιστος αριθμός τόμων πρέπει να αυξηθεί.¹

Αριθμός τροφίμων	Τόμοι
0-100	2000
100-200	4000
200-300	5000
300-400	7000
400-500	9000
500-600	11000
600-750	13000

1. KAISER, Frances E. Κασσαβετία: Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων, 220σ. Αθήνα: Εθνικό κέντρο βιβλίου, 1998.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μέρος 1

1.1 Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων στο Βόλο

Υπουργείο Πολιτισμού

Το Υπουργείο Πολιτισμού, στο πλαίσιο των προσπαθειών του να φέρει το βιβλίο και την ανάγνωση κοντά σε όλους, πρότεινε την ίδρυση μέσα στο 1994 ορισμένων πιλοτικών βιβλιοθηκών σε μια σειρά από υπουργεία, μεταξύ των οποίων και στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Μετά από συνεννόηση των δυο αρμόδιων υπουργών Κουβελάκη και Μικρούτσικου, κρίθηκε σκόπιμο να ξεκινήσει μια πρώτη προσπάθεια στο σωφρονιστικό κατάστημα ανηλίκων της Κασσαβετείας Βόλου.

Για την υλοποίηση του προγράμματος συνεργάστηκαν, εκτός από τα δυο συναρμόδια Υπουργεία, η Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων και έχει επίσης γίνει πρόταση στη Νομαρχία καθώς και σε άλλους τοπικούς φορείς.

1.2 Τρόπος παρέμβασης

1. Διαμορφώνεται μετά από κοινή σύσκεψη μια μικρή ομάδα 4-5 ατόμων από τους φορείς, η οποία αναλαμβάνει να υλοποιήσει την πρώτη φάση του προγράμματος, ως το τέλος του 1994.
2. Οι επισκέψεις της Ομάδας στο κατάστημα γίνονται τακτικά δηλαδή κάθε 15 μέρες.
3. Σε κάθε επίσκεψη η ομάδα πραγματοποιεί συναντήσεις εργασίας της μιας ώρας με ομάδες των κρατουμένων, που δεν υπερβαίνουν τα 25 άτομα, μέσα στους θαλάμους.

4. Στις επισκέψεις αυτές γίνεται συζήτηση για τα βιβλία που διάβασαν μέσα στο δεκαπενθήμερο, παρουσιάζεται το νέο υλικό (βιβλία, έντυπα, περιοδικά κ.λ.π) που φέρνει πάντοτε η Ομάδα μαζί της και καταγράφονται τα αιτήματα που υπάρχουν για την επόμενη φορά.
5. Η Ομάδα επιλέγει βιβλία ανάλογα με τις ανάγκες που θα διαπιστώσει. Τα βιβλία θα παραμένουν σε κάθε θάλαμο (σε ράφι που θα συμφωνηθεί με την κοινωνική λειτουργό.) Κατάλογος όλων των βιβλίων θα δίνεται σε όλους τους θαλάμους, ώστε να μπορούν αν θέλουν να δανείζονται.

1.3 Βασικό σκεπτικό

Το βασικό σκεπτικό πάνω στο οποίο εργάστηκε η Ομάδα του ΥΠ.ΠΟ ήταν ότι δεν έπρεπε να «μεταφέρει» μια «έτοιμη» βιβλιοθήκη αλλά να σχεδιάσει και να «οικοδομήσει» σιγά-σιγά, με τη συμμετοχή των ίδιων των κρατουμένων, μια βιβλιοθήκη που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

Μαζί με τη βιβλιοθήκη άλλωστε θα έπρεπε σιγά-σιγά να «χτιστεί» η εμπιστοσύνη των κρατουμένων απέναντι στα μέλη της Ομάδας, να ανοίξουν οι δρόμοι επικοινωνίας μεταξύ τους, να αρχίσουν να μιλούν μια κοινή γλώσσα.

Πρόκειται για έναν χρονοβόρο και κοπιαστικό αλλά αποτελεσματικό τρόπο, έτσι ώστε η βιβλιοθήκη να μην είναι ξένο σώμα μέσα στη φυλακή αλλά να σηματοδοτεί πραγματικά τη σχέση με τον έξω κόσμο, να προκαλεί τη διάθεση για διάλογο και γνώση, να απαντάει σε ερωτηματικά και σε ανάγκες.

Η Ομάδα σχεδιασμού του ΥΠ.ΠΟ εργάστηκε πάνω στη βασική διαπίστωση ότι οι ανήλικοι κρατούμενοι ανήκουν σε τρεις κατηγορίες:

Α) Σε εκείνους που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, είτε γιατί δεν ολοκλήρωσαν τη στοιχειώδη εκπαίδευση είτε διότι είναι αναλφάβητοι

Β) Στους ξένους, που δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα και γραφή

Γ) Σε εκείνους που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση αλλά δεν ενδιαφέρονται να διαβάσουν

Η Ομάδα ξεκίνησε με κοινές συναντήσεις με όλους χωρίς διάκριση, προσπαθώντας να δημιουργήσει κίνητρα που θα τους κάνουν να ενδιαφερθούν για τα βιβλία, τα περιοδικά και τα άλλα έντυπα υλικά (comics, χάρτες, σταυρόλεξα, κ.λ.π) Όπως ήταν φυσικό κάθε ομάδα ενδιαφέρθηκε με τον τρόπο της. Έτσι παρατηρήθηκε λ.χ απλό ενδιαφέρον από περιέργεια για ότι προερχόταν από τον έξω κόσμο, διάθεση σε ορισμένους να απασχοληθούν με κάτι ευχάριστο, ως και ενδιαφέρον για πολύ συγκεκριμένα βιβλία.

Στην πρώτη της επίσκεψη η Ομάδα έφερε μαζί της έναν αριθμό βιβλίων πολύ προσεκτικά επιλεγμένων. Παράλληλα, έφερε για τον καθένα ένα ντοσιέ στο οποίο περιέχονται σημειωματάριο, φάκελος και γραμματόσημα, στυλό και προτείνεται σε όλους να γράψουν το όνομά τους στο ειδικό αυτοκόλλητο και να το κρατήσουν. Επίσης αφήνονται στη διάθεση όλων μπλόκ ζωγραφικής και χρωματιστά μολύβια.

Από την πρώτη κιόλας επίσκεψη διαπιστώθηκε το ενδιαφέρον των παιδιών για τα βιβλία και τα περιοδικά: η διάθεση αρκετών αναλφάβητων να συλλαβίσουν και να κατανοήσουν κείμενα, η διάθεση όσων ήξεραν να διαβάζουν να ζητήσουν βιβλία συγγραφέων που είχαν διαβάσει παλαιότερα ή που είχαν ακουστά.

Επαληθεύτηκε έτσι η αρχική υπόθεση της Ομάδας ότι μέσα στις ατελείωτες ώρες απραξίας και στις δύσκολες συνθήκες εγκλεισμού, το βιβλίο και η ανάγνωση μπορούν να κινητοποιήσουν στη μάθηση όσους δεν έχουν τις στοιχειώδεις γνώσεις, να αποτελέσουν μια διέξοδο επικοινωνίας και απασχόλησης για όσους ξέρουν να διαβάζουν ή να δημιουργήσουν κίνητρα διαλόγου και αναζήτησης.

1.4 Αποτέλεσμα

Η βιβλιοθήκη το 1995 έφτασε τους 3.500 περίπου τόμους, 100 κασέτες, 13 θέσεις για ανάγνωση καθώς και 3 ηλεκτρονικούς υπολογιστές για χρήση από τους ανηλίκους. Καθημερινά επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη περισσότερα από 35 άτομα για δανεισμούς βιβλίων, συζητήσεις, ανάγνωση εφημερίδων περιοδικών. Ενδεικτικά παρουσιάζεται η δανειστική κίνηση της βιβλιοθήκης καθ' όλο το διάστημα της λειτουργίας της από τον Φεβρουάριο του 1995.

- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ '95: Σύνολο δανεισμών 168 βιβλία (115 βιβλία στο κατάστημα ανηλίκων, 45 βιβλία σε εξωτερικούς κρατουμένους, 8 βιβλία σε σωφρονιστικούς υπαλλήλους.) Ποσοστό απωλειών 2%.
- ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ '95: Σύνολο δανεισμών 102 βιβλία.
- ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ '95: Σύνολο δανεισμών 132 βιβλία.
- ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ '95: Σύνολο δανεισμών 184 βιβλία.
- ΜΑΡΤΙΟΣ '96: Σύνολο δανεισμών 89 βιβλία. Το παραπάνω διάστημα ο αριθμός των ανηλίκων κρατουμένων αυξήθηκε σε 120 πλησιάζοντας το 200 ο συνολικός αριθμός. Τα ποσοστά των απωλειών ήταν μεγάλα 4-8% που οφείλεται κυρίως στις συχνές μεταγωγές και απροειδοποίητες μετακινήσεις των κρατουμένων.
- ΜΑΙΟΣ '96: Σύνολο δανεισμών 149 βιβλία.
- ΙΟΥΛΙΟΣ '96: Σύνολο δανεισμών 141 βιβλία.1

I.KAISER, Frances E. Κασσαβετία: Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων.220σ. Αθήνα: Εθνικό κέντρο βιβλίου, 1998.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μέρος 1

Πιλοτική βιβλιοθήκη

Ειδικό κατάστημα κράτησης νέων Αυλώνα

Στα πλαίσια του προγράμματος «Λειτουργία βιβλιοθηκών στα Σωφρονιστικά Καταστήματα» στη βιβλιοθήκη του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων στον Αυλώνα έγινε πιλοτική εφαρμογή.

Το σύνολο του έργου αφορά:

1. Την διαμόρφωση της αίθουσας εκδηλώσεων της φυλακής του Αυλώνα σε χώρο βιβλιοθήκης παράλληλα με την λειτουργία της ως αίθουσα εκδηλώσεων.
2. Την οργάνωση και τον εξοπλισμό της βιβλιοθήκης σε συνεργασία με τον Οργανισμό Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών.

Το έργο αναδιαμόρφωσης της αίθουσας καθώς και η προμήθεια του μεγαλύτερου μέρους των βιβλίων και του σχετικού εξοπλισμού, σε συνεργασία με τον οργανισμό Παιδικών και Εφηβικών Βιβλίων έχουν ολοκληρωθεί.

Η βιβλιοθήκη λειτουργεί από το Φθινόπωρο του 2000.1

ΚΕΝΤΡΟ
ΟΝΗΣΙΜΟΣ
Σύλλογος συμπαράστατη, εγκαταστάσεων

Λογική βιβλιοθήκη του καταστήματος κράτησης νέων στην Αυλώνα

Μέρος 2

ΟΝΗΣΙΜΟΣ

Σύλλογος συμπαράστασης κρατουμένων

Σκοποί και έργα του συλλόγου:

Ο σύλλογος ιδρύθηκε το 1982 σαν φιλανθρωπικό σωματείο με σκοπό την υλική και ηθική αγωγή των άπορων φυλακισμένων-αποφυλακισμένων και τις οικογένειες αυτών. Φροντίζει για την κάλυψη των αναγκών των κρατουμένων και των οικογενειών τους σε είδη πρώτης ανάγκης (ρουχισμό, τρόφιμα κ.λ.π)

Σε συνεργασία με κοινωνικούς λειτουργούς φροντίζει για την αποφυλάκιση ατόμων, ενώ παράλληλα τους παρέχεται δωρεάν νομική κάλυψη και καταβολή των δικαστικών τους εξόδων. Με ενέργεια του συλλόγου έχουν ιδρυθεί βιβλιοθήκες οι οποίες συνεχώς εμπλουτίζονται σε όλες σχεδόν τις φυλακές της χώρας.¹

1. <http://www.noprofit.gr/onisimos/index.htm>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Παρουσίαση και αξιολόγηση της βιβλιοθήκης στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής.

Πριν αναφερθώ στην παρουσίαση και αξιολόγηση της βιβλιοθήκης στην Κασσάνδρα θα ήθελα να ξεκινήσω λέγοντας λίγα λόγια για τον τρόπο που με αντιμετώπισαν οι άνθρωποι που συνάντησα στη φυλακή. Η υποδοχή που μου επιφύλασσαν οι υπεύθυνοι της φυλακής ήταν ιδιαίτερα θερμή και ομολογώ πως η εμπειρία μου ήταν πρωτόγνωρη.

Ο Αποστολάκης (διευθυντής της φυλακής) πολύ εξυπηρετικός και πρόθυμος, ανέλαβε την ξενάγησή μου στους χώρους που επιτρεπόταν η είσοδός μου. Θεωρήθηκε αναγκαίο για την ασφάλειά μου η παρουσία αστυνομικού καθ' όλη τη διάρκεια παραμονής μου στο χώρο.

Η φυλακή κατασκευάστηκε το 1928-30 και το ευχάριστο είναι ότι ήδη από τότε λειτουργούσε βιβλιοθήκη με ένα μικρό αριθμό βιβλίων. Ο βιβλιοθηκονόμος, αν μπορούμε να τον χαρακτηρίσουμε μ' αυτό τον τρόπο, ήταν κρατούμενος αξιωματικός πεζικού. Τη θέση του την παρείχαν διότι ήταν ο πιο προσιτός και συνεργάσιμος σε σχέση με τους υπόλοιπους κρατούμενους. Όσο για την αιτία της απουσίας βιβλιοθηκονόμου ο Αποστολάκης ανέφερε την έλλειψη χρημάτων. Επεσήμανε την απουσία και άλλων ειδικών που ο ρόλος τους είναι καθοριστικός στο σωφρονιστικό ίδρυμα, όπως για παράδειγμα του ψυχολόγου.

Ο Τσουράκης (ο κρατούμενος που εργαζόταν στη βιβλιοθήκη) ήταν πολύ εξυπηρετικός αφού σε κάθε ερώτηση μου απαντούσε ευγενικά και πρόθυμα. Ο Τσουράκης όπως και οι περισσότεροι κρατούμενοι έχουν ένα σημαντικό κίνητρο για να εργάζονται καθημερινά, αφού στις δυο ημέρες εργασίας μειώνεται η μια από την ποινή τους. Η εργασία τους ανταμοίβεται με το ποσό των 2 ευρώ.

Η συλλογή της βιβλιοθήκης ομολογουμένως κάλυπτε αρκετά θέματα όπως:

- Θρησκεία: π.χ Παλαιά-Καινή διαθήκη
- Λογοτεχνία: π.χ Ιζαμπέλ Αλιέντε, Παπαδιαμάντης
- Παιδική λογοτεχνία: π.χ Ρόμπερτ Στήβενσον, Αλ. Δούμας
- Διηγήματα: π.χ Στρατής Τσίρκας
- Ποιήματα: π.χ Καβάφης
- Βιβλία γενικού περιεχομένου: π.χ *Για την Θεσσαλονίκη, η Γλώσσα μου* της πρώτης δημοτικού

Εξίσου ενθαρρυντικό ήταν το γεγονός ότι υπήρχαν ξενόγλωσσα βιβλία για τα άτομα μη ελληνικής καταγωγής. Ρουμανικά, Αλβανικά, Ρωσικά, Γερμανικά κ.α.

Συστήματα καταλογογράφησης, ταξινόμησης και θεματικής ευρετηρίασης ήταν άγνωστα για τον Τσουράκη. Παρά την βιβλιοθηκονομική του άγνοια όμως, τα βιβλία ήταν τακτοποιημένα σε σειρά με βάση το θέμα τους. Οι εγκυκλοπαίδειες στη ράχη ήταν αριθμημένες π.χ ο 1ος τόμος της «Παγκόσμιας / Λαογραφικής και Γεωγραφικής εγκυκλοπαίδειας», εκδόσεις Γιοβάνης με Α1. ο δεύτερος με Α2, ο τρίτος με Α3 κ.λ.π. Η επόμενη «Τεχνική Εγκυκλοπαίδεια», εκδόσεις Αλκυών ήταν αριθμημένη με Β1, Β2, Β3 κ.λ.π.

Κάθε κρατούμενος μπορούσε να δανείζεται από ένα ως τρία βιβλία για διάστημα ενός μήνα. Ο δανεισμός γινόταν χειρόγραφα, απλά με την καταγραφή του ονοματεπωνύμου του κρατούμενου και η επιστροφή με την διαγραφή του.

Οι δωρεές ήταν η κύρια προμήθεια των βιβλίων. Ιερείς και διάφοροι θρησκευτικοί σύλλογοι επισκέπτονται σε τακτά χρονικά διαστήματα την φυλακή και προσφέρουν βιβλία, τα περισσότερα εκ των οποίων θρησκευτικού περιεχομένου. Η αγορά βιβλίων ήταν μάλλον σπάνιο φαινόμενο, διότι ο προϋπολογισμός ήταν ελάχιστος ως ανύπαρκτος. “Μόνο όταν υπάρχει ανάγκη γίνονται αγορές, πράγμα πολύ σπάνιο” ήταν η απάντηση του Αποστολάκη στην ανάλογη ερώτησή μου. Η εξήγηση ήταν ότι οι κρατούμενοι απορροφούνται στην τηλεόραση, αφού κάθε θάλαμος έχει και τη δική του.

Κριτήρια για την απόσυρση των τεκμηρίων δεν υπάρχουν. Το μόνο υλικό που αποσύρεται είναι τα θρησκευτικά περιοδικά που καθημερινώς κατακλύζουν τη βιβλιοθήκη.

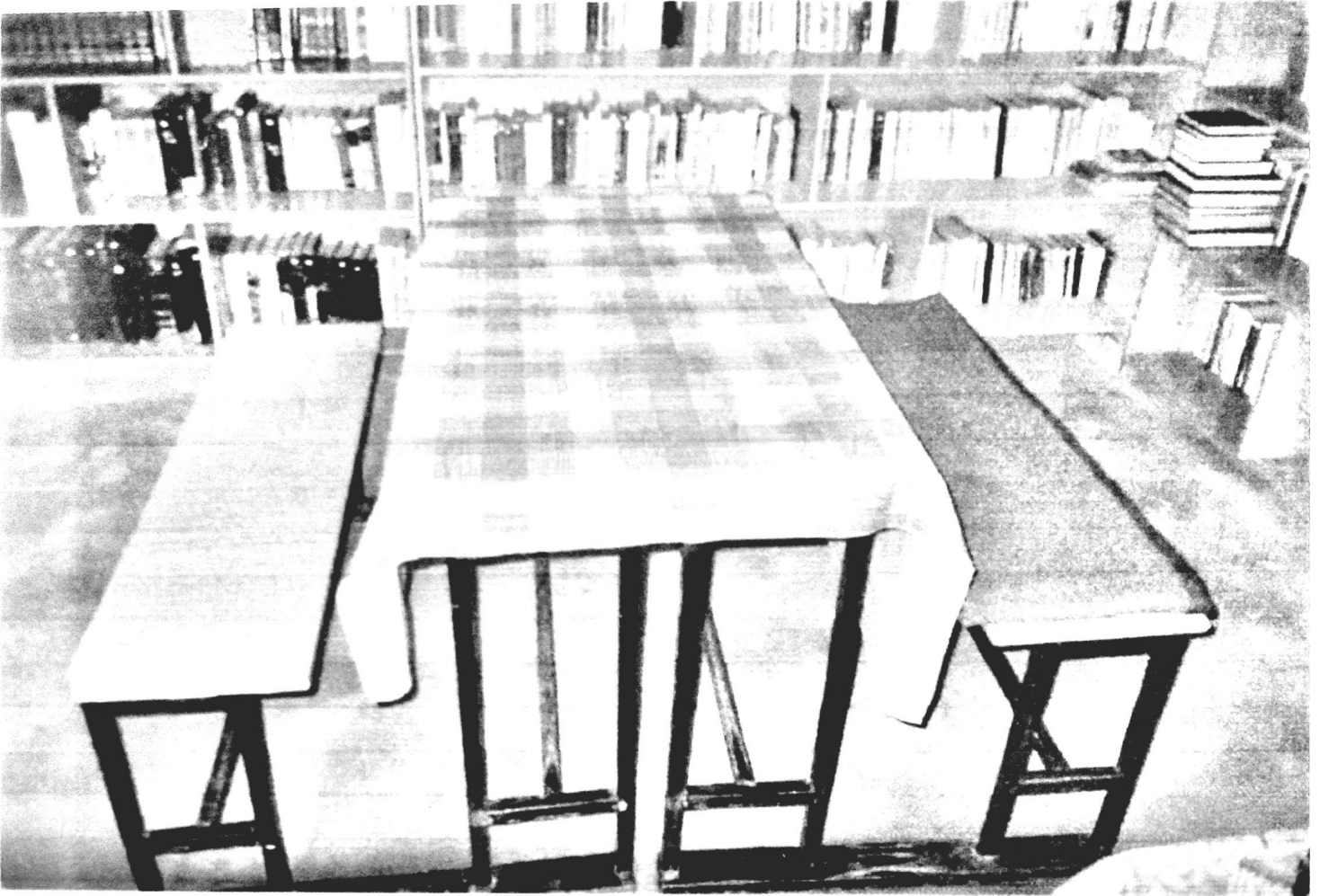
Μεγάλη είναι και η ανταπόκριση των κρατουμένων στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται μέσα στη φυλακή. Θρησκευτικοί σύλλογοι αναλαμβάνουν την πρωτοβουλία και μετά την έγκριση του διευθυντή διοργανώνουν εκδηλώσεις με τραγούδια, χορούς και συζητήσεις στο χώρο πολλαπλών χρήσεων που είναι διαθέσιμος για τέτοιου είδους ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.

Αν λάβουμε υπόψη μας τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρεί μια βιβλιοθήκη, τότε διαπιστώνουμε ότι στην βιβλιοθήκη της αγροτικής φυλακής στην Κασσάνδρα, υπάρχουν ελλείψεις. Πέρα από το χώρο που κάθε άλλο παρά ευχάριστος και άνετος ήταν, δεν υπήρχε τεχνικός εξοπλισμός π.χ υπολογιστές τόσο για την χρήση τους από τους κρατουμένους όσο και για την εξυπηρέτηση των υπαλλήλων της φυλακής και των εργαζομένων στη βιβλιοθήκη. Σημαντική επίσης θεωρώ την έλλειψη εφημερίδων και περιοδικών που θεωρείται τρέχουσα ενημέρωση και είναι ένας τρόπος να πληροφορούνται οι κρατούμενοι για τις εξελίξεις και τρέχοντα γεγονότα μέσω της πρόσβασης σ' αυτά.

Σε ένα χώρο όπως η βιβλιοθήκη μιας φυλακής και ειδικότερα μιας αγροτικής φυλακής, σημαντική θα ήταν η ενδεχόμενη ύπαρξη βιβλίων σχετικά με τις αγροτικές καλλιέργειες, βιβλία για τον αθλητισμό, βιβλία κατασκευών κ.α.

Πως μπορούμε βέβαια να μιλάμε για ελλείψεις και τι πρέπει να περιέχει η συγκεκριμένη συλλογή, όταν εκ των προτέρων μαθαίνουμε ότι ο προϋπολογισμός της βιβλιοθήκης είναι μηδαμινός ως και ανύπαρκτος.

Αναγνωστήριο της βιβλιοθήκης
στη φυλακή Χαλκιδικής

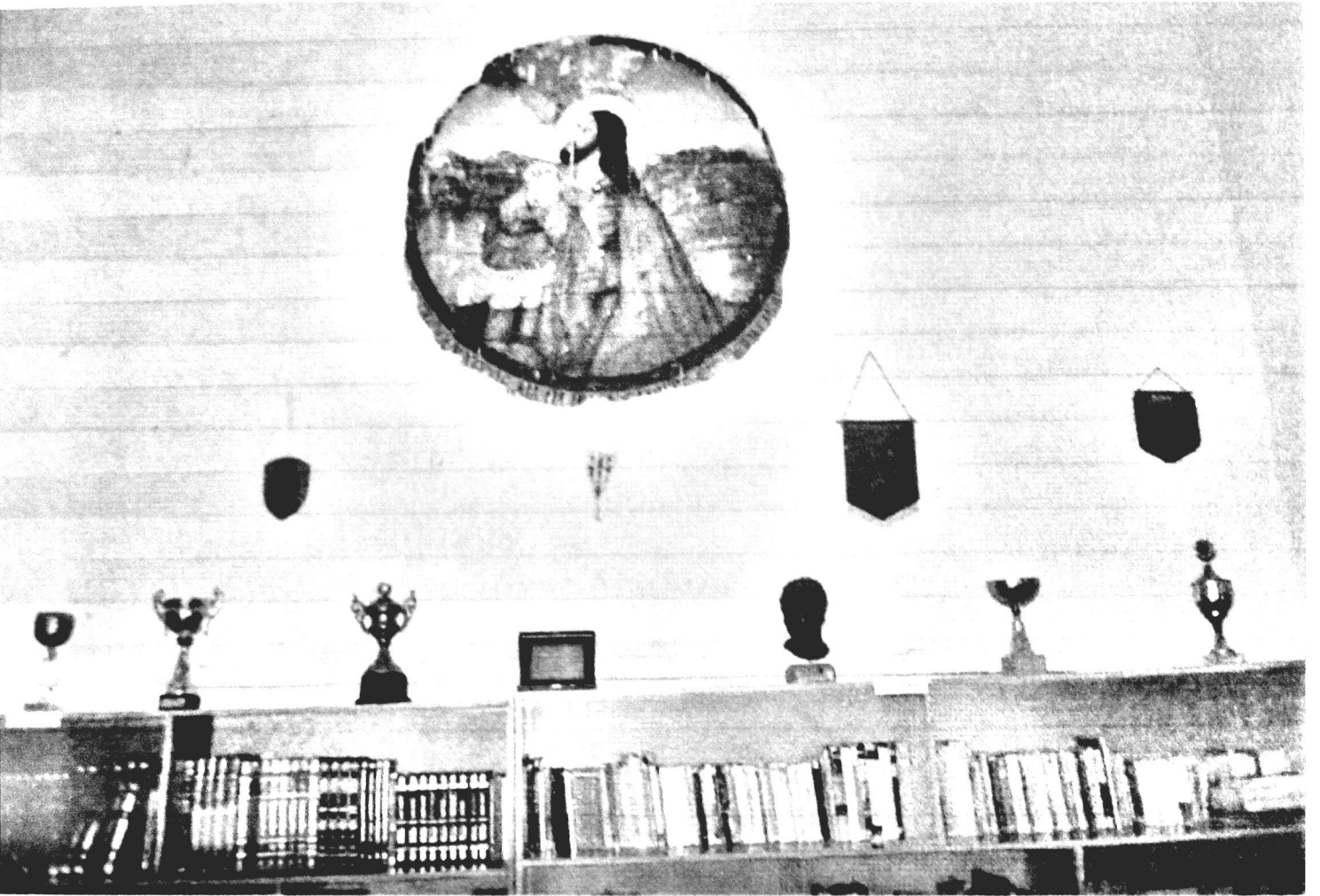
Βιβλία σχετικά με τη Θεσσαλία

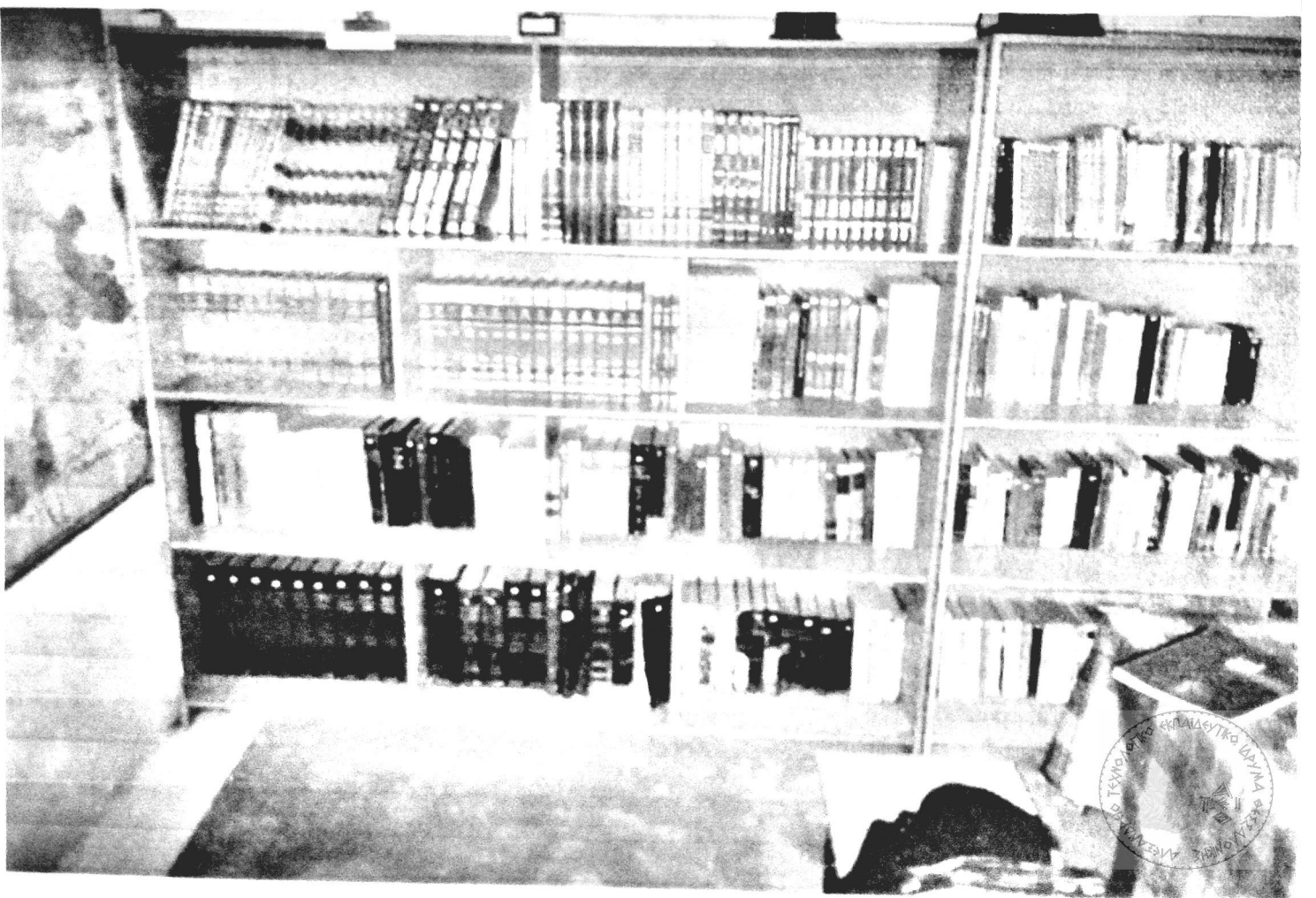

Ξενόγλωσσα βιβλία

Διάφορα μετάλλια απο ποδοσφαιρικούς
αγώνες κρατούμένων

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: Αγροτική Φυλακή Κασσάνδρας

Τ.Κ: 63077

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 0374031498

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Αποστολάκης Δημήτριος

ΥΠ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ: Τσουράκης Γεώργιος

1. Πότε κατασκευάστηκε η φυλακή και μετά από πόσα χρόνια λειτούργησε η φυλακή.

Η φυλακή κατασκευάστηκε το 1928-30 ενώ ταυτόχρονα λειτουργούσε βιβλιοθήκη με ένα μικρό αριθμό τεκμηρίων.
Η έκταση της βιβλιοθήκης είναι 40τ.μ.

2. Απασχολούνται κρατούμενοι, υπάρχει ενδιαφέρον;

ΟΧΙ

3. Ποια από τα ακόλουθα είδη υλικού διαθέτει η βιβλιοθήκη και πόσα.

ΒΙΒΛΙΑ: 2.500

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ: 5

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΟΧΙ

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ: ΟΧΙ

ΧΑΡΤΕΣ: ΟΧΙ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΟΧΙ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: ΝΑΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ: ΝΑΙ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ: ΝΑΙ

ΛΕΞΙΚΑ: ΟΧΙ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ: ΝΑΙ

4. Το υλικό της βιβλιοθήκης βρίσκεται:

A) Τα βιβλία

Στο χώρο της βιβλιοθήκης: Ναι
Εάν όχι πού:

B) Τα περιοδικά

Στο χώρο της βιβλιοθήκης: Ναι
Εάν όχι πού:

5. Μορφή καταλόγου βιβλιοθήκης.

- Δελτιοκατάλογος
- Βιβλιοκατάλογος
- Ψηφιακή ή άλλη μορφή

6. Σύστημα καταλογογράφησης των βιβλίων.

- LC
- MARC

7. Σύστημα θεματικής ευρετηρίασης.

8. Σύστημα ταξινόμησης.

9. α) Η ταξιθέτηση των περιοδικών γίνεται:

ΘΕΜΑΤΙΚΑ: ΌΧΙ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ: ΌΧΙ

ΆΛΛΟ: ΝΑΙ

10. Η λειτουργία του δανειστικού τμήματος υποστηρίζεται από ηλεκτρονικό υπολογιστή;

OXI

11. Αναφέρετε τους κανόνες δανεισμού:

A) Ποιοι έχουν δικαίωμα δανεισμού;

ΟΛΟΙ

B) Πόσα βιβλία και για πόσο χρόνο;

Από ένα έως και τρία για διάστημα ενός μήνα

Γ) Υπάρχουν κυρώσεις στους χρήστες;

OXI

12. Η βιβλιοθήκη παρέχει υπηρεσίες επιγραμμικά στους χρήστες;

OXI

13. Συνεργάζεστε με άλλες βιβλιοθήκες;

OXI

14. Τεχνικός εξοπλισμός

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΟ: ΟΧΙ

ΑΝΤΙΚΛΕΠΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ: ΟΧΙ

ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΟΧΙ

15. Ποιο το ωράριο λειτουργίας της βιβλιοθήκης; Μέρες, ώρες.

Κάθε μέρα 8:30-1:00 και 14:30-6:00

16. Ο προϋπολογισμός της βιβλιοθήκης είναι ικανοποιητικός;

ΌΧΙ

17. Ο χώρος στέγασης είναι ικανοποιητικός για τις ανάγκες του προσωπικού και των χρηστών;

ΝΑΙ

18. Υπάρχει ενδιαφέρον από την πλευρά των κρατουμένων για ανάγνωση;

ΝΑΙ

19. Προτείνουν βιβλία για αγορά;

ΟΧΙ

20. Ποιος ο αριθμός των κρατουμένων;

250-350

21. Πόσα άτομα ημερησίως επισκέπτονται την βιβλιοθήκη;

10-15

22. Διοργανώνετε άλλες δραστηριότητες;

ΝΑΙ *Πρόγραμμα βιβλίων για τις γυναίκες φυλακές*

WPBP (Womens Prison Book Project)

Το WPBP είναι μια πλήρως εθελοντική οργάνωση, που αποτελείται από μια ομάδα εθελοντών που βοηθούν με την εβδομαδιαία αποστολή βιβλίων σχετικά με τις ανάγκες για πληροφόρηση που έχουν οι γυναίκες, στα ιδρύματα.

Από το 1994, το WPBP (πρόγραμμα βιβλίων στις γυναικείες φυλακές) έχει παρήσχει υλικό ανάγνωσης που καλύπτουν μια ευρεία σειρά θεμάτων σχετικά με το νόμο, την εκπαίδευση, την πολιτική, την ιστορία και την υγεία των γυναικών. Υπάρχουν άλλα προγράμματα βιβλίων φυλακών, αλλά το συγκεκριμένο πρόγραμμα ειδικά να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες ανάγκες των γυναικών στη φυλακή.

Από τους σχεδόν δύο εκατομμύρια ανθρώπους που απαρτίζουν τις Αμερικανικές φυλακές, περίπου 200.000 είναι γυναίκες. Ογδόντα τοις εκατό αυτών των γυναικών είναι εκεί για μη βίαια εγκλήματα, όπως η κλοπή σε μαγαζί, η πορνεία, η χρήση φαρμάκων. Το περισσότερο από 1/2 όλων των γυναικών στη φυλακή είναι γυναίκες διαφορετικού χρώματος. Και τα δύο τρίτα των γυναικών στη φυλακή έχουν τουλάχιστον ένα παιδί κάτω από δεκάοχτώ χρονών. Οι περισσότερες από αυτές τις μητέρες είχαν την αρχική επιτήρηση των παιδιών τους πριν μπουν στη φυλακή.

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι οι γυναίκες στη φυλακή έχουν συγκεκριμένες ανάγκες για τα ιδιαίτερα είδη πληροφόρησης ελάττω σχετικά με την οικογένεια, την υγεία των γυναικών κ.α. Πολλές φυλακές χτίζονται για να στεγάσουν τον αυξανόμενο αριθμό εγκληματιών ανθρώπων στις ΗΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι οι γυναίκες μεταφέρονται συχνά στις φυλακές που

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

1. Πρόγραμμα βιβλίων για της γυναικείες φυλακές

WPBP (Womens Prison Book Project)

Το WPBP είναι μια πλήρως εθελοντική οργάνωση, που αποτελείται από μια ομάδα εθελοντών που βοηθούν με την εβδομαδιαία αποστολή βιβλίων σχετικά με τις ανάγκες για πληροφόρηση που έχουν οι γυναίκες στα ιδρύματα.

Από το 1994, το WPBP (πρόγραμμα βιβλίων στις γυναικείες φυλακές) έχει παράσχει υλικά ανάγνωσης που καλύπτουν μια ευρεία σειρά θεμάτων σχετικά με το νόμο, την εκπαίδευση, την πολιτική, την ιστορία και την υγεία των γυναικών. Υπάρχουν άλλα προγράμματα βιβλίων φυλακών, αλλά το συγκεκριμένο πρόγραμμα επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες ανάγκες των γυναικών στη φυλακή.

Από τους σχεδόν δύο εκατομμύρια ανθρώπους που απαρτίζουν τις Αμερικανικές φυλακές, περίπου 200.000 είναι γυναίκες. Ογδόντα τοις εκατό αυτών των γυναικών είναι εκεί για μη βίαια εγκλήματα, όπως η κλοπή σε μαγαζί, η πορνεία, η χρήση φαρμάκων. Το περισσότερο από 1/2 όλων των γυναικών στη φυλακή είναι γυναίκες διαφορετικού χρώματος. Και τα δύο τρίτα των γυναικών στη φυλακή έχουν τουλάχιστον ένα παιδί κάτω από δεκαοχτώ χρονών. Οι περισσότερες από αυτές τις μητέρες είχαν την αρχική επιτήρηση των παιδιών τους πριν μπουν στη φυλακή.

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι οι γυναίκες στη φυλακή έχουν συγκεκριμένες ανάγκες για τα ιδιαίτερα είδη πληροφοριών: υλικό σχετικά με την οικογένεια, την υγεία των γυναικών κ.α. Πολλές φυλακές χτίζονται για να στεγάσουν τον αυξανόμενο αριθμό εγκλειστων ανθρώπων στις ΗΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι οι γυναίκες μεταφέρονται συχνά στις φυλακές που

στεγάζονταν στο παρελθόν οι άνδρες. Οι βιβλιοθήκες όμως στις συγκεκριμένες φυλακές περιέχουν ελάχιστα βιβλία που εξετάζουν τις πραγματικές ανάγκες των γυναικών. Ακόμα και στις φυλακές που υπάρχουν πλούσιες βιβλιοθήκες, η χρήση τους φαίνεται συχνά ως προνόμιο μόνο των ανωτέρων υπαλλήλων των φυλακών και είναι περιορισμένη σε μερικούς φυλακισμένους. Το WPBP είναι σε θέση να βοηθήσει τις γυναίκες στη φυλακή να πάρουν τις πληροφορίες που είναι συχνά μη διαθέσιμες από οποιαδήποτε άλλη πηγή, καθώς και να εφοδιάσει τις βιβλιοθήκες με βιβλία που θεωρούνται χρήσιμα για τις ανάγκες των γυναικών. ¹

1. <http://www.prisonactivist.org/wpbp>

2. Πρόγραμμα Βιβλιοθήκης Φυλακών

“The prison project”

Το “The prison project” είναι ένα πρόγραμμα βιβλιοθήκης φυλακών, που ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 1973 και έχει αυξηθεί σε μια αρκετά μεγάλη εθελοντική οργάνωση με ένα ευδιάκριτο όραμα και μια ταυτότητα. Ο σκοπός του προγράμματος είναι να παράσχει βιβλία δωρεάν σε οποιοδήποτε τρώφιμο το ζητά. Στόχος τους είναι να πείσουν τους κρατούμενους για την προσφορά του βιβλίου στον άνθρωπο, να τους προκαλέσουν να εκτιμήσουν τον κόσμο των βιβλίων, των ιδεών και της εκπαίδευσης.

Μόνο μέσα σε ένα χρόνο το πρόγραμμα έστειλε πάνω από 30.000 βιβλία στις φυλακές στις Ηνωμένες Πολιτείες. Κάθε εβδομάδα το πρόγραμμα λαμβάνει περίπου 200 επιστολές, από διάφορους τρωφίμους που είτε γράφουν για πρώτη φορά ή και περισσότερες.

Το πρόγραμμα βιβλιοθήκης φυλακών έχει ως έργο του να συγκεντρώνει βιβλία από διάφορους εκδότες και βιβλιοπωλεία. Το πρόγραμμα εξαρτάται εξ ολοκλήρου από αυτές τις δωρεές.

Το 1994 οι δαπάνες για τα ταχυδρομικά τέλη, τους ανεφοδιασμούς κ.λ.π υπερέβη τα 28.000\$ και οι ετήσιες δαπάνες συνεχίζουν να αυξάνονται. Το πρόγραμμα βιβλιοθήκης φυλακών είναι μη κερδοσκοπική οργάνωση και συνεχίζει να αυξάνεται και να κερδίζει την προσοχή, παγκοσμίως.

1. <http://www.inmate.com/prislibr.htm>

3. Λογοτεχνικό Πρόγραμμα Φυλακών

“ Prisoners Literature Project”

Η ομάδα “The Literature project”, είναι ενεργός από το 1989, λαμβάνει περίπου 300 επιστολές κάθε εβδομάδα από τους φυλακισμένους σε ολόκληρη την Αμερική. Η φιλοσοφία του PLP είναι να απαντήσει σε όλα τα αιτήματα των κρατουμένων αν είναι δυνατόν, και να προσφέρει βιβλία σε όσους το ζητήσουν. Γιατί είναι τόσο σημαντικό να εξυπηρετούνται όλοι οι κρατούμενοι; Το PLP θεωρεί ότι τα βιβλία είναι ένα σημαντικό ανθρώπινο δικαίωμα.

Το πρόγραμμα άρχισε το 1989 όταν κάποιος είχε ένα φίλο στη φυλακή ο οποίος δεν είχε πρόσβαση σε υλικό ανάγνωσης εκτός από τα βιβλία που του πρόσφερε ο ίδιος. Κατάλαβε λοιπόν ότι οι υπόλοιποι τρόφιμοι που ενδεχομένως είναι άποροι και χωρίς φίλους ή οικογένεια δεν θα έχουν καμία πρόσβαση σε αναγνωστικό υλικό. Έτσι λοιπόν δημιουργείται το “The Literature Project”.

Τα βιβλία προσφέρονται από διάφορους ανθρώπους που είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν και από βιβλιοπωλεία. Τα πιο δημοφιλή βιβλία, αυτά δηλαδή που ζητούνται περισσότερο είναι: λεξικά, αγγλικά και άγγλο-ισπανικά, ιστορικά, μυθιστορήματα και βιβλία σχετικά με την εκπαίδευση.

Η υποστήριξη προέρχεται συνήθως από τα ίδια τα άτομα που απαρτίζουν το πρόγραμμα. Δεν υπάρχει κανένα διοικητικό έξοδο. Κανείς δεν πληρώνεται για να κάνει τίποτα στο PLP. Τα χρήματα απορροφούνται είτε για τα γραμματόσημα είτε για τους ανεφοδιασμούς και μερικές φορές για τα βιβλία.

Η πιο σημαντική ανάγκη που έχει το πρόγραμμα είναι εκτός από τις δωρεές βιβλίων, η εθελοντική εργασία από άτομα τα οποία απλά θα απαντούν στα ερωτήματα των κρατουμένων και θα στέλνουν βιβλία. Η εργασία είναι διασκεδαστική, αν σκεφτούμε πως με την ανάγνωση των

επιστολών μπορείς να καταλάβεις τι συμβαίνει πίσω από τους τοίχους των φυλακών και τις ανάγκες αυτών που κρύβονται πίσω από αυτούς. Το "The Literature Project" είναι ένας σύλλογος που σκοπός του είναι να εφοδιάσει με βιβλία όσο το δυνατόν περισσότερες φυλακές.

Οι βιβλιοθήκες στις φυλακές παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάδυση ηθικών καθεστώτων στις φυλακές. Οι βιβλιοθήκες στις φυλακές πρέπει να προάγουν όλες εκείνες τις απαραίτητες πηγές για πληροφόρηση σε θέματα κοσμογνοσίας, εκπαίδευση, που ενδιαφέροντες ενδιαφέρουν τους ανθρώπους που βρίσκονται μέσα στη φυλακή. Είναι νομική απαίτηση για κάθε κυβέρνηση αμερικής φυλακών να υπάρχει μια βιβλιοθήκη στο χώρο και να είναι προσπελάσιμη από όλους τους κρατούμενους, ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας κ.α.

Οι Κανόνες Εργασιακών Φυλακών, αριθμός 82 δηλώνει ότι "κάθε ίδρυμα θα έχει μια βιβλιοθήκη, πλήρως εξοπλισμένη με όλες τις κατηγορίες βιβλίων που θα χρειαστούν οι κρατούμενοι, ψυχολογικά, εκπαιδευτικά κ.α. Αν είναι δυνατόν η βιβλιοθήκη των φυλακών πρέπει να οργανωθεί με την συνεργασία των τοπικών βιβλιοθηκών της πόλης."

Η Ένωση Βιβλιοθηκών προσφέρει ότι "Οι βιβλιοθήκες των φυλακών πρέπει να προσέχουν και να προσπαθούν σύμφωνα με τα εταγγελιστικά πρόσταγμα που τίθενται από τη δικαστική αρχή βιβλιοθηκών."

1. <http://www.area.com/dk/plp.htm/>

4. Οι Βιβλιοθήκες στις Φυλακές

“Prison Libraries”

Οι βιβλιοθήκες στις φυλακές παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη θετικών καθεστώτων στις φυλακές. Οι βιβλιοθήκες στις φυλακές πρέπει να προάγουν όλες εκείνες τις απαραίτητες πηγές για πληροφόρηση σε θέματα κοσμογνωσίας, εκπαίδευσης που ενδεχομένως ενδιαφέρουν τους ανθρώπους που βρίσκονται μέσα στη φυλακή. Είναι νομική απαίτηση για κάθε καθιέρωση υπηρεσίας φυλακών να υπάρξει μια βιβλιοθήκη στο χώρο και να είναι προσπελάσιμη από όλους τους τροφίμους ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας κ.α.

Οι *Κανόνες Ευρωπαϊκών Φυλακών*, αριθμός 82 δηλώνει ότι “κάθε ίδρυμα θα έχει μια βιβλιοθήκη, πλήρως εξοπλισμένη με όλες τις κατηγορίες βιβλίων που θα χρειαστούν οι τρόφιμοι, ψυχαγωγικά, εκπαιδευτικά κ.α. Αν είναι δυνατόν η βιβλιοθήκη των φυλακών πρέπει να οργανωθεί με την συνεργασία των τοπικών βιβλιοθηκών της πόλης”.

Η Ένωση Βιβλιοθηκών συστήνει ότι: Οι βιβλιοθήκες των φυλακών πρέπει να ρυθμιστούν και να εφοδιαστούν σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα που τίθενται από τη δημόσια αρχή βιβλιοθηκών.¹

1. <http://www.hmprisonservice.gov.uk>

5. Φιλανθρωπικός σύλλογος δωρεάς βιβλίων στις φυλακές

“The prism Project”

Το πρόγραμμα φυλακών “The Prism Project” είναι μια οργάνωση φιλανθρωπικού σκοπού που ιδρύθηκε στα τέλη του 1989 για να πραγματοποιήσει ένα πρόγραμμα δωρεάς βιβλίων. Στόχος του είναι να παρέχει σε όποιον τρώφιμο ενδιαφέρεται να διαβάσει τα κατάλληλα βιβλία, να βοηθήσει τους τρωφίμους να υιοθετήσουν μια θετική προοπτική για τη ζωή τους και να δημιουργήσει μια ατμόσφαιρα αγάπης.

Η οργάνωση έχει παραδώσει περίπου 17.500 καινούργια βιβλία και πάνω από 25.000 ανακυκλωμένα σε 159 φυλακές στην Αγγλία, Σκωτία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία, φθάνοντας παραπάνω από 70.000 τρωφίμους.

Το 1977 η φιλανθρωπία εξασφάλισε μια επιχορήγηση που χρηματοδότησε ένα τρίχρονο πρόγραμμα δωρεάς ταινιών. Οι ταινίες συγκεντρώνονται περισσότερο σε θέματα αυτοβοήθειας και θετικής σκέψης. Οι μεγαλύτερες φυλακές λαμβάνουν δύο ή και τρία αντίγραφα κάθε βιβλίου και ταινίας. Και τα βιβλία και οι ταινίες υποβάλλονται σε μια αυστηρή διαδικασία εξέτασης πριν συνυπολογιστούν στο πρόγραμμα. Οι ταινίες μπορούν να διαιρεθούν ευρέως σε κατηγορίες “θυμού” “αυτοβοήθειας” και “θετικής σκέψης”. Οι ταινίες έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να ενθαρρύνουν στους κρατούμενους τη θετική σκέψη, τον αυτοσεβασμό και την αλληλοβοήθεια.

Μία δεύτερη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε το 2000 και εξασφάλισε στους μετέχοντες του συλλόγου κατάλληλη στέγη για τις ανάγκες τους και εξοπλισμένα γραφεία για την δημιουργικότερη εργασία τους.¹

1. <http://prismproject.org/aboutus.htm>

6. Ομοσπονδιακό γραφείο βιβλιοθήκης φυλακών

“Federal Bureau of Prisons Library”

Το ομοσπονδιακό γραφείο (Federal Bureau of Prisons, Washington) της βιβλιοθήκης φυλακών, προσφέρει μια ευρεία ποικιλία από αυτοματοποιημένες υπηρεσίες πληροφοριών. Καλύπτει θέματα σχετικά με την εγκληματολογία, κοινωνιολογία, ψυχολογία κ.α.

Η βιβλιοθήκη έχει σχεδόν 5.000 κυβερνητικά έγγραφα, στατιστικές και οργανωτικές δημοσιεύσεις, θέματα δικαιοσύνης κ.α. Η αναζήτηση γίνεται στον αυτοματοποιημένο κατάλογο με βάση το θέμα ή τον τίτλο. Περισσότερα από 70 περιοδικά, συμπεριλαμβανομένων των περιοδικών, ενημερωτικά δελτία, σημαντικές εφημερίδες βρίσκονται στη συλλογή, καθώς και 1.000 γενικά περιοδικά για την επιχείρηση, κοινωνικές επιστήμες κ.α. Επίσης στη συλλογή περιλαμβάνονται περισσότερες από 100.000 περιλήψεις βιβλίων και άρθρων για εγκληματικά θέματα.

Υλικό μη διαθέσιμο στη βιβλιοθήκη μπορεί να εντοπιστεί με τη διαδικασία διαδανεισμού. Η βιβλιοθήκη είναι μέλος του δικτύου βιβλιοθήκης υπολογιστών OCLC το οποίο και συνδέει τις συλλογές αρκετών χιλιάδων βιβλιοθηκών σε Η.Π.Α και 47 ξένων χωρών.

Η βιβλιοθήκη έχει πρόσβαση σε 27 εκατομμύρια βιβλία και περιοδικά μέσω της διαδικασίας του διαδανεισμού. Το αναγνωστήριο είναι ανοιχτό από της 9:00π.μ ως της 5:00. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης είναι πρόθυμο να βοηθήσει τους χρήστες στην αναζήτηση πληροφοριών σε έντυπες πηγές ή αυτοματοποιημένες.

1. <http://bop.library.net/default.htm>

7. Βιβλιοθηκονόμοι και βιβλιοθήκες στις φυλακές

Το παρακάτω άρθρο εξετάζει τον ρόλο που παίζουν οι βιβλιοθήκες στις φυλακές στην Β. Αμερική και στην Ευρώπη, τις ανάγκες για πληροφόρηση που έχουν οι κρατούμενοι, καθώς και τα προσόντα και την εκπαίδευση που πρέπει να έχει ένας πετυχημένος βιβλιοθηκονόμος για να εργαστεί σε μια βιβλιοθήκη στη φυλακή.

Τα άτομα που βρίσκονται μέσα στη φυλακή έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα και τις ίδιες απαιτήσεις για πληροφόρηση με τα άτομα που δεν είναι έγκλειστα. Ο τρόφιμος που θέλει να χρησιμοποιήσει τον χρόνο του δημιουργικά πιθανόν γίνει τακτικός χρήστης της βιβλιοθήκης. Αυτό σημαίνει ότι η βιβλιοθήκη πρέπει να του παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που ενδεχομένως θα χρειαστεί.

Γενικά, πολύ μικρή έρευνα έχει δημοσιευτεί για τη φύση και τον αριθμό των βιβλιοθηκών στις φυλακές σε πολλά μέρη του κόσμου, οπότε οποιεσδήποτε γενικεύσεις και συμπεράσματα που γίνονται αναφέρονται για την κατάσταση που επικρατεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και τη Δ. Ευρώπη. Σ' αυτές τις χώρες οι περισσότερες φυλακές παρέχουν πρόσβαση σε αναγνωστικό υλικό για θέματα εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και γενικού ενδιαφέροντος, και οι περισσότερες έχουν καλά εξοπλισμένες βιβλιοθήκες που μοιάζουν κατά πολύ τις δημόσιες.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες υπάρχουν 900 βιβλιοθήκες στα σωφρονιστικά ιδρύματα που χρησιμοποιούνται από το κράτος και τις ομοσπονδιακές και κυβερνητικές αρχές, καθώς επίσης και χιλιάδες μικρές βιβλιοθήκες στα κέντρα κράτησης. Τα έγκλειστα άτομα που βρίσκονται σ' αυτές τις φυλακές καταλαβαίνουμε ότι έχουν ανάγκες οι οποίες μεταφράζονται σε μια υψηλή ζήτηση για πληροφοριακό υλικό, υλικό εκμάθησης κ.α.

Τα άτομα που είναι έγκλειστα σε μια φυλακή έχουν διαφορετική καταγωγή, αντιλήψεις, ιδέες και διαφορετικά

πολιτιστικά υπόβαθρα. Αυτό σημαίνει ότι και η αντιμετώπισή τους πρέπει να είναι ανάλογη. Ο βιβλιοθηκονόμος πρέπει να είναι σε θέση να τους σεβαστεί ως μεμονωμένα άτομα ανεξάρτητα από την παράβαση που έκανε ο καθένας.

Μια βιβλιοθήκη στη φυλακή δεν πρέπει να είναι πού διαφορετική από αυτή μιας δημόσιας. Το 1992, η Rhea Joyce Rubin ανέπτυξε ένα σχέδιο/μοντέλο ειδικά για βιβλιοθήκες στις φυλακές το οποίο και πραγματοποιήθηκε στη Μασαχουσέτη και σε κάποιες βιβλιοθήκες στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το σχέδιο αυτό αναφερόταν στους πιθανούς ρόλους που πρέπει να καλύψει μια βιβλιοθήκη στη φυλακή. Οι ρόλοι αυτοί είναι:

- Δημοφιλή υλικά ανάγνωσης (π.χ ψυχαγωγικά)
- Υλικό σχετικά με πληροφορίες για εκπαιδευτικές ευκαιρίες, αγγλικά για τους μη ιθαγενείς.
- Συζητήσεις, παρουσιάσεις βιβλίων, εμφανίσεις ταινιών, πολιτιστικά προγράμματα.
- Υλικό για νομικές υποθέσεις κ.α.

Λόγω όμως του περιορισμένου προσωπικού και χρηματοδότησης δεν είναι δυνατόν να μπορέσει μια βιβλιοθήκη στη φυλακή να εκτελέσει όλους αυτούς τους ρόλους.

Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι νέοι βιβλιοθηκονόμοι έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα για την επιτυχία. Εάν έχουν την πρόσθετη εκπαίδευση σε θέματα εγκληματολογίας, ψυχολογίας μπορούν πιο εύκολα να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις που υπάρχουν σε μια βιβλιοθήκη στη φυλακή. Βοηθά επίσης να έχει εργαστεί μερικά έτη σε μια βιβλιοθήκη εκτός φυλακής, δεδομένου ότι πολλοί βιβλιοθηκονόμοι φυλακών εργάζονται στη σχετική απομόνωση σε σχέση με τους υπόλοιπους συναδέλφους τους είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζονται και να συναντούν άλλους βιβλιοθηκονόμους για την αμοιβαία επίλυση τυχόν προβλημάτων.

Το άτομο που δουλεύει σε μια τέτοια βιβλιοθήκη πρέπει να έχει την επιθυμία να βοηθήσει και να απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα. Η βιβλιοθήκη είναι μια από τις λίγες θέσεις στη φυλακή όπου ο τρόφιμος μπορεί να αισθανθεί ελεύθερος και να είναι βέβαιος ότι τα ερωτήματά του θα απαντηθούν. Ικανότητες

διδασκαλίας, επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων είναι επίσης στοιχεία που πρέπει να έχει ένας καλός βιβλιοθηκονόμος. Οι ικανότητες διδασκαλίας αφορούν την εκμάθηση των τροφίμων στον τρόπο που θα χρησιμοποιήσουν τη βιβλιοθήκη.

Υπάρχουν εντούτοις, πολλές ανταμοιβές για έναν καλό βιβλιοθηκονόμο φυλακών. Το άτομο αυτό παίρνει την ικανοποίηση όταν δημιουργεί μια βιβλιοθήκη που ταιριάζει στις συγκεκριμένες ανάγκες των τροφίμων και παρέχει τις σωστές πληροφορίες στις απαιτήσεις αυτών. Η πλειοψηφία των τροφίμων εκτιμά τη βιβλιοθήκη και αυτά που προσφέρει ο βιβλιοθηκονόμος. Πολλοί γίνονται χρήστες βιβλιοθηκών για πρώτη φορά στη φυλακή και βλέπουν ένα καινούργιο κόσμο να προβάλλετε μπροστά τους. Υπάρχουν διάφορες ιστορίες όπου τρόφιμοι μαθαίνουν να διαβάζουν με τη βοήθεια ενός βιβλιοθηκονόμου.¹

1. ifla.org/IV/ifla65/papers/046-132e.htm

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την έρευνα στα σωφρονιστικά ιδρύματα της Ελλάδας, συμπεραίνουμε ότι οι φυλακές διαφέρουν κατά πολύ από αυτές του εξωτερικού. Με την έρευνα που πραγματοποιήσα για τα σωφρονιστικά ιδρύματα του εξωτερικού διαπίστωσα σε πόσο μειονεκτική θέση βρίσκονται οι βιβλιοθήκες στις Ελληνικές φυλακές.

Συγκρίνοντας τις φυλακές του εξωτερικού με αυτές της Ελλάδας, παρατηρούμε παντελή απουσία κονδυλίων δηλαδή δεν υπάρχει ικανοποιητικός προϋπολογισμός για την κάλυψη των αναγκών των φυλακισμένων. Στην αντίθετη περίπτωση το ενδιαφέρον για τις ανάγκες των κρατουμένων είναι εμφανές. Εκτός από την προσφορά κονδυλίων, μεγάλο ενδιαφέρον δείχνουν κάποιες φιλανθρωπικές οργανώσεις οι οποίες προσφέρουν βιβλία και χρηματικά ποσά για τον εμπλουτισμό και την ανάπτυξη των βιβλιοθηκών. Παρέχουν οικονομική αλλά και ψυχολογική υποστήριξη. Η φροντίδα τους δεν εστιάζεται μόνο στους φυλακισμένους αλλά και στις οικογένειες αυτών προσφέροντας ρουχισμό, τρόφιμα κ.α. Το σημαντικό στοιχείο που τους διακρίνει είναι το ενδιαφέρον που δείχνουν για την επιμόρφωση των κρατουμένων προσφέροντάς τους πληροφοριακό και ψυχαγωγικό υλικό. Τέλος, χρήσιμη είναι και η ψυχολογική τους υποστήριξη προς τους αποφυλακισμένους. Στόχος τους είναι η ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία. Ενώ στην Ελλάδα δεν υπάρχει τόσο μεγάλο ενδιαφέρον από φιλανθρωπικούς οργανισμούς. Επιπλέον, οι φυλακισμένοι έχουν την δυνατότητα να επικοινωνήσουν με άτομα εκτός φυλακής μέσω internet και αλληλογραφίας το οποίο απουσιάζει από τις Ελληνικές φυλακές.

Τέλος, στα σωφρονιστικά ιδρύματα των φυλακών στο εξωτερικό δίνεται μεγάλη προσοχή στην οργάνωση των βιβλιοθηκών και θεωρούν απαραίτητη την πρόσληψη

εξειδικευμένων βιβλιοθηκονόμων, ενώ στην Ελλάδα η θέση του βιβλιοθηκονόμου τις περισσότερες φορές καλύπτεται από κρατούμενο.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι οι φυλακές της χώρας μας βρίσκονται σε σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Απαιτείται αρκετή θέληση και δουλειά για να μπορέσουν κάποια μέρα να φτάσουν σε ικανοποιητικό στάδιο έτσι ώστε η ζωή των φυλακισμένων να κυλά όσο το δυνατόν πιο ευχάριστα παρά την μειονεκτική τους θέση.

ΠΡΟΤΑΣΗ-ΣΧΕΔΙΟ

Δεν είμαστε εμείς φυσικά οι αρμόδιοι που μπορούμε να εγκρίνουμε κονδύλια για τον εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών στις φυλακές. Μπορούμε όμως χάριν των γνώσεων που προσφέρει το τμήμα βιβλιοθηκονομίας να εκφράσουμε τις ιδέες και τα σχέδια που έχουμε διδαχτεί και μέσα από προτάσεις να ενθαρρύνουμε τους υπευθύνους να ασχοληθούν περισσότερο με το θέμα των βιβλιοθηκών που μάλλον μετά την έρευνα που πραγματοποιήσα σ' αυτό το χώρο, δεν παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Νέα παιδιά με ιδέες, όρεξη και ζήλο για εργασία μπορούν να απορροφηθούν στις βιβλιοθήκες και να τις οργανώσουν με τέτοιο τρόπο που θα μπορούν να εξυπηρετούνται κρατούμενοι και υπάλληλοι άψογα. Η κατάκτηση της γνώσης αποτελεί στόχο και επίτευγμα του ανθρώπου. Προϋποθέτει όμως μόχθο και κόπο, επιμονή και θυσίες. Το αποτέλεσμα όμως ικανοποιεί τον άνθρωπο. Ας αφήσουμε λοιπόν τον βιβλιοθηκονόμο να προβάλει το μέγεθος των υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει σε μια βιβλιοθήκη και ας τους παραχωρήσουμε τον χώρο-βιβλιοθήκη φυλακής για να δουλέψουν γ' αυτό το σκοπό. Ίσως μ' αυτό τον τρόπο ο εμπλουτισμός των βιβλιοθηκών στις φυλακές να γίνει το κύριο μέλημα των υπευθύνων.

Πολύ σημαντικό ρόλο παίζει ο χώρος της βιβλιοθήκης να διαρρυθμιστεί με τέτοιο τρόπο που να εξυπηρετείται τόσο το προσωπικό όσο και οι χρήστες της. Όσο πιο άνετος και ευχάριστος είναι ο χώρος τόσο πιο δημιουργική θα είναι και η ανάγνωση. Απαραίτητη κρίνεται και η ύπαρξη αναγνωστηρίου για την μελέτη μέσα στο χώρο. Στις φυλακές του εξωτερικού υπάρχουν αίθουσες που προβάλλουν ταινίες ψυχαγωγικού και ενημερωτικού περιεχομένου που έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να ενθαρρύνουν στους κρατούμενους τη θετική σκέψη, τον αυτοσεβασμό και την αλληλοβοήθεια. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε και θα αναπτέρωνε το ηθικό και πνευματικό επίπεδο των ελλήνων κρατουμένων.

Η αρμόδια αρχή έχει το χρέος να εγκρίνει κονδύλια για τον εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών τόσο σε έντυπο υλικό βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες όσο και για ηλεκτρονικούς υπολογιστές που κρίνονται απαραίτητοι σε κάθε υπηρεσία πληροφοριών. Ένα πρόγραμμα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αυτοματοποίηση των βιβλιοθηκών είναι το ABEKT που διατίθεται δωρεάν από το ΕΚΤ σε δημόσιους οργανισμούς και προσφέρει πολλές υπηρεσίες όπως: καταλογογράφηση, αναζήτηση, δανεισμό, παραγγελίες. Πολλά από τα πλεονεκτήματα είναι ότι η επικοινωνία με το χρήστη γίνεται με την ελληνική γλώσσα, οι απαιτήσεις σε hard ware είναι ελάχιστες και συνοδεύεται με μια σειρά εγχειριδίων στα ελληνικά.

Ένας τρόπος επίσης που μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη και εξέλιξη των βιβλιοθηκών είναι να γνωστοποιηθούν οι ελλείψεις και οι ανάγκες των κρατουμένων. Η άγνοια και η παραπληροφόρηση δεν βοηθούν. Ίσως μ' αυτό τον τρόπο να ευαισθητοποιηθούν περισσότερες φιλανθρωπικές οργανώσεις, εκδοτικοί οίκοι και απλή πολίτες και βοηθήσουν με τον δικό τους τρόπο.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ

ΑΘΗΝΑ

- Δικαστική Κορυδαλλού
Τηλ:2104941342
- Σωφρονιστικό Ίδρυμα Ανηλίκων Κορυδαλλού
Τηλ:2104953291
- Κλειστή Κεντρική Γυναικών Κορυδαλλού
Τηλ:2104958511

ΒΟΛΟΣ

- Αγροτική Βόλου
Τηλ:24921072445

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- Δικαστική Θεσσαλονίκης
Τηλ:2310754409

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

- Τηλ:2651043489

ΚΕΡΚΥΡΑ

- Κλειστή Κέρκυρας
Τηλ:2661039605

ΚΟΜΟΤΗΝΗ

- Δικαστική Κομοτηνής
Τηλ:2531021115

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

- Δικαστική Κορίνθου
Τηλ:2741021874

ΛΑΡΙΣΑ

- Δικαστική Λάρισας
Τηλ:2410619905

ΝΑΥΠΛΙΟ

- Δικαστική
Τηλ:2752026204
- Αγροτική
Τηλ:2752022802

ΧΑΛΚΙΔΑ

- Κλειστή Χαλκίδας
Τηλ:2221083208

ΚΡΗΤΗ

- Αγροτική Χανίων
Τηλ:2821031234
- Δικαστική Χανίων
Τηλ:2821046700

1. ΚΑΙΣΙΡ, Frances E. Καταβιβασία. Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φαιάκη ανηλόκων, 22ος. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, 1998

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η φυλακή είναι μια παρά φύση κατάσταση εγκλεισμού και τιμωρίας. Μία νόμιμη αλλά βίαιη αποκοπή από την κοινωνική ζωή. Η φυλακή γίνεται έτσι μια ιδιόρρυθμη κοινωνία, ένας κλειστός κόσμος που ψάχνει απεγνωσμένα κάθε ίχνος και κάθε δυνατότητα επαφής με τον έξω κόσμο. Η καταφυγή στο βιβλίο και την ανάγνωση μπορεί να δώσει τη διέξοδο αυτή. Η είσοδος του κρατουμένου στον κόσμο του βιβλίου θα μπορούσε να υποκαταστήσει, σε ένα μικρό βαθμό, την αναγκαστική έξοδο από την «φυσιολογική» κοινωνική ζωή.

«Το βιβλίο ως σύμπαν, ως πύκνωση της μνήμης, της γνώσης, της φαντασίας μπορεί να απαλύνει όσο λίγα πράγματα το βάρος του εγκλεισμού. Μέσα στα βιβλία μπορείς να διαβάσεις τις εμπειρίες άλλων ανθρώπων, μπορείς να ταξιδέψεις, να διασκεδάσεις, να περάσεις την ώρα σου, να μάθεις κάτι χρήσιμο αλλά κυρίως να ξεφύγεις από τη δύσκολη πραγματικότητά σου, να βρεις τρόπο να μιλήσεις με τον εαυτό σου και να φανταστείς τα πράγματα διαφορετικά.»¹

Ο χρόνος που περνάει είναι η ίδια μας η ζωή κι ακόμη και κάτω από τις δύσκολες συνθήκες μπορούμε να κάνουμε κάτι για να βοηθήσουμε τον εαυτό μας. Τα βιβλία είναι ΦΙΛΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ. Το βιβλίο λειτουργεί έτσι μοναχικά αλλά και επικοινωνιακά ως μέσο γνώσης και ως μέσο πολιτιστικής ευφορίας, πολύ συχνά και ως διαφυγή από μια σκληρή πραγματικότητα². Γιατί το βιβλίο και ήθος δημιουργεί και εμπειρία δίνει και διασκεδάζει και πληροφόρηση δίνει και καμία φορά απεικονίζει την ίδια τη ζωή. Ίσως όχι απλώς είναι ο καλύτερος φίλος αλλά ο σύντροφος κάθε ανθρώπου.....

1. KAISER, Frances E. Κασσαβετεία: Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων, 220σ. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, 1998

15 103

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Kaiser, Frances E. Κασσαβετεία: Το χρονικό μιας βιβλιοθήκης στη φυλακή ανηλίκων, Αθήνα: Εθνικό κέντρο βιβλίου, 1998.

Kaiser, Frances E. Guidelines for library service to prisoners. IFLA journal. Vol.19, no 1 p.67-73

Παλαμιώτη, Σοφία. Λαϊκές βιβλιοθήκες: Οδηγός για την οργάνωσή τους, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα εθνικής Τραπέζης, 1998.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.prisonactivist.org/wpbp
www.inmate.com/prislibr.htm
www.area.com/dk/plp.htm/
www.hmprisonservice.gov.uk/
www.prismproject.org/aboutus.htm/
[http//bop.library.net/default.htm](http://bop.library.net/default.htm)
Ifla.org/IV/ifla65/papers/046-132e.htm
www.noprofit.gr/onisimos/index.htm
www.prison-penpals.com
www.prisoners.com
www.prisonerlife.com/aboutus.cfm
www.penpals-n-prison.com

